

In de Schaduwen van Morgen

Johan Huizinga

In de Schaduwen van Morgen

1935

Auteur:	Johan Huizinga
Originele titel:	In de Schaduwen van Morgen
Jaar:	1935
Hertaling:	Uitgeverij Zachte Steen
ISBN	978-90-836499-5-5
NUR	730

Inhoudsopgave

I.	Ondergangsstemmingen	7
II.	Angsten van nu en voorheen	10
III.	De huidige cultuurcrisis vergeleken met die van vroeger	14
IV.	Basisvoorwaarden van cultuur	20
V.	Het problematische van de vooruitgang	27
VI.	Wetenschap op de grenzen van het denkvermogen	30
VII.	De algemene verzwakking van het oordeelsvermogen	36
VIII.	De daling van de kritische behoefte	41
IX.	Misbruikte wetenschap	49
X.	Verzaking van het kennisideaal	52
XI.	De cultus des levens	55
XII.	Leven en strijd	60
XIII.	Verval der morele normen	68
XIV.	De Staat een wolf voor de Staat?	76
XV.	Heroïsme	84
XVI.	Puerilisme	91
XVII.	Bijgeloof	99
XVIII.	De esthetische expressie in haar verwijdering van rede en natuur	103
XIX.	Stijlverlies en irrationalisering	110
XX.	Uitzicht	114
XXI.	Katharsis	125
	Noten	131

I.

Ondergangsstemmingen

Wij leven in een bezeten wereld. En wij weten het. Het zou niemand verbazen als de waanzin plotseling losbarstte in een razernij, waarna de arme Europese mensheid in verbijstering en verdwazing achterbleef; de motoren nog draaiend en de vlaggen nog wapperend, maar de geest geweken.

Overal heerst twijfel aan de stevigheid van de samenleving waarin we leven, een vage angst voor de nabije toekomst en gevoelens van verval en de ondergang van de beschaving. Dat zijn niet zomaar angsten die ons in de lege uren van de nacht overvallen, als onze levensvlam laag brandt. Het zijn weloverwogen verwachtingen, gebaseerd op waarneming en oordeel. De feiten overrompelen ons. We zien met eigen ogen hoe bijna alles wat ooit vast en heilig leek, wankel is geworden: waarheid en menselijkheid, rede en recht. We zien staatsvormen die niet meer functioneren, productiesystemen die op instorten staan. We zien maatschappelijke krachten die op een krankzinnige wijze doorrazen. De dreunende machine van deze ontzagwekkende tijd lijkt op het punt te staan vast te lopen.

Tegelijk dringt zich de tegenstelling op. Er is nog nooit een tijd geweest waarin de mens zich zó bewust was van de dringende taak om samen te werken aan het behoud en de verbetering van aardse welvaart en beschaving. Nooit eerder stond arbeid zo hoog aangeschreven. De mens was nog nooit zo bereid om te werken en te wagen, om op elk moment zijn moed en zijn hele persoon in te zetten voor het algemene welzijn. Hij heeft de hoop niet opgegeven.

Om deze beschaving te redden, om te voorkomen dat zij in eeuwen van barbarij verzinkt, om haar met behoud van de hoogste waarden, die haar erfgoed zijn, over te doen gaan naar een nieuwe en stevigere toestand, is het hard nodig dat de mensen die nu leven zich terdege rekenschap geven van de mate waarin het bederf dat haar bedreigt al is gevorderd.